

Силабус
вибіркової дисципліни
(умовне позначення ВК в освітній програмі (ОП))

Психологія спілкування

Назва дисципліни:	Психологія спілкування
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Обсяг освітнього компоненту	3 кредити (90 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік
Консультації:	за графіком
Назва кафедри:	кафедра філософії та педагогіки професійної підготовки
Мова викладання:	українська
Керівник курсу:	Бондаренко Володимир Васильович, к.пед.н., професор кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки
Контактний телефон:	097 933-26-44
E-mail:	vv_bond57@email.ua

Короткий зміст освітнього компоненту:

Метою викладання дисципліни є ознайомлення з найбільш важливими питаннями загальних основ риторики, педагогіки і психології спілкування, теорії виховання; гуманізації, демократизації та національної і полікультурної спрямованості педагогічного процесу у закладах вищої освіти; сучасними методиками комунікації в навчальному процесі; методологією подолання комунікативних бар'єрів; переконання у процесі комунікативної діяльності; управління конфліктними ситуаціями, що можуть виникати у процесі комунікативної діяльності; психолого-педагогічними вміннями та навичками комунікації у процесі навчальної та професійної діяльності.

Предметом навчальної дисципліни є психолого-педагогічні правила та закони, на яких ґрунтується процес комунікації в умовах навчального процесу та сучасного виробництва, основні закономірності комунікативної діяльності, комунікація як процес у системі відносин «здобувач освіти – викладач», «здобувач – здобувач», «робітник – начальник» тощо.

Основними завданнями навчальної дисципліни є оволодіння психолого-педагогічними знаннями не тільки на теоретичному, але й на практичному рівнях, набуття здобувачами освіти практичних умінь щодо психологічного формування професійної співпраці з людьми, самовдосконалення, саморегуляції та самовиховання особистості.

Передумови для вивчення освітнього компоненту:
дисципліни гуманітарного циклу

Компетентності, яких набуває здобувач:

Інтегральна компетентність. Здатність до професійної співпраці в будь-якій команді та навички соціалізації в умовах реального виробництва.

Загальні компетентності:

Здатність бути критичним і самокритичним.

Навички міжособистісної взаємодії.

Здатність розвивати мовно-комунікативну культуру дослідника; уміння спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Спеціальні (фахові) компетентності:

Здатність демонструвати розуміння правових рамок, що мають відношення до функціонування об'єктів, зокрема, питання персоналу, здоров'я, безпеки і ризику (у тому числі екологічного ризику).

Уміння науково обґрунтовувати вибір матеріалів, обладнання та заходів для реалізації професійних завдань в умовах реального виробництва.

Результати навчання відповідно до освітньої програми:

Демонструвати здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки з проблем створення, експлуатації та ремонту електромобілів та енергозберігаючих технологій, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефаківців, зокрема, до осіб, які навчаються.

Демонструвати здатність організувати та керувати роботою первинного виробничого, проектного або дослідницького підрозділу.

Демонструвати здатність до подальшого навчання інженерії та суміжних галузей знань, яке значною мірою є автономним та самостійним.

Демонструвати здатність передавати свої знання, рішення і підґрунтя їх прийняття фахівцям і неспеціалістам в ясній і однозначній формі, представляти підсумки виконаної роботи у вигляді звітів, рефератів, наукових статей, доповідей і заявок на винаходи, які оформлені згідно з установленими вимогами.

Демонструвати здатність керувати технологічними процесами у відповідності з посадовими обов'язками, забезпечувати технічну безпеку виробництва в сфері своєї професійної діяльності.

Тематичний план

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин	
		очна	заочна
1	ЛК <i>Міжособистісні відносини і спілкування.</i>	2	
	ПР (ЛР, СЗ) Спілкування як фундаментальна категорія психологічної науки. Поняття спілкування. Спілкування та діяльність. Спілкування та комунікація.	2	
	СР Види потреб у спілкуванні. Види, форми та цілі спілкування. Функції й етапи спілкування	7	
2	ЛК <i>Психологія взаємодії у спільній діяльності.</i>	2	
	ПР (ЛР, СЗ) Поняття взаємодії в соціальній психології. Теорії міжособистісної взаємодії. Взаємодія у спілкуванні. Поняття стилю спілкування. Моделі спілкування.	2	
	СР Критерії вибору моделі поведінки у спілкуванні	7	
3	ЛК <i>Особливості міжособистісної взаємодії в малій групі.</i>	2	

	ПР (ЛР, СЗ) Структура міжособистісних відносин у малій групі. Динамічні процеси у групі. Структура комунікацій у малій групі.	2	
	СР Психологічні способи впливу у процесі спілкування.	7	
4	ЛК <i>Соціально-психологічна характеристика основних структурних компонентів спілкування.</i>	2	
	ПР (ЛР, СЗ) Комунікативна сторона спілкування. Поняття комунікації. Ефективна комунікація. Комунікативний потенціал особистості. Комунікативні якості мови. Мовна діяльність і мовна ситуація. Вербальний мовленнєвий вплив. Невербальні засоби спілкування. Техніка мовлення. Види й техніка слухання.	2	
	СР Правила успішної комунікації.	7	
5	ЛК <i>Інтерактивна й перцептивна сторони спілкування.</i>	2	
	ПР (ЛР, СЗ) Перцептивна сторона спілкування та її структура. Структурні компоненти інтерактивної сторони спілкування.	2	
	СР Фактори, що впливають на формування першого враження	8	
6	ЛК <i>Види публічних виступів.</i>	2	
	ПР (ЛР, СЗ) Основні вимоги до публічного виступу. Робота над усною формою виступу. Поведінка оратора в аудиторії. Структура публічного виступу. Підтримування уваги аудиторії в ході виступу. Завершення публічного виступу.	2	
	СР Аргументація. Урахування особливостей аудиторії. Інформаційний виступ і його основні особливості.	8	
7	ЛК <i>Спілкування в умовах конфлікту.</i>	2	
	ПР (ЛР, СЗ) Структура та динаміка конфлікту. Стратегії поведінки в конфліктній ситуації. Загальні правила поведінки в конфлікті. Правила конструктивної критики.	2	
	СР Бар'єри спілкування та їх подолання.	7	
8	ЛК <i>Психологічні особливості ділового спілкування.</i>	2	
	ПР (ЛР, СЗ) Ділове спілкування, його функції, рівні й види. Національні особливості ділового спілкування. Ділова бесіда як основна форма ділового спілкування.	2	
	СР Імідж ділової людини.	7	
Разом	ЛК	16	
	ПР (ЛР, СЗ)	16	
	СР	58	

Методи навчання:

- 1) словесні: 1.1 традиційні: лекції, пояснення, розповідь тощо;
- 1.2 інтерактивні (нетрадиційні): проблемні лекції, дискусії тощо;
- 2) наочні: метод ілюстрацій, метод демонстрацій
- 3) практичні: 3.1 традиційні: практичні заняття, семінари;
- 3.2 інтерактивні (нетрадиційні): ділові та рольові ігри, тренінги, семінари-дискусії, «круглий стіл», метод мозкової атаки.

Система оцінювання та вимоги:

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальну шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного або індивідуального завдання, виконання та оформлення практичної роботи.

1.3 Лабораторні заняття оцінюються якістю виконання звітів про виконання лабораторних робіт.

1.4 Семінарські заняття оцінюються якістю виконання індивідуального завдання/реферату.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному практичному занятті (лабораторному чи семінарському) за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K1 + K2 + \dots + Kn}{n},$$

де $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K1, K2, \dots, Kn$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100- бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99	від 35 до 59
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Здобувач вищої освіти отримує залік на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 100-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (таблиця 1).

Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3» (60 балів), на останньому занятті можуть підвищити свій поточний бал шляхом складання тестів з дисципліни.

Оцінювання знань здобувачів шляхом тестування здійснюється за шкалою:

- «Відмінно»: не менше 90 % правильних відповідей;
- «Дуже добре»: від 82 % до 89 % правильних відповідей;
- «Добре»: від 74 % до 81 % правильних відповідей;
- «Задовільно»: від 67 % до 73% правильних відповідей;
- «Задовільно достатньо»: від 60 % до 66 % правильних відповідей;
- «Незадовільно»: менше 60 % правильних відповідей.

2 Умовою отримання заліку є:

- відпрацювання всіх пропущених занять;
- середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3» (60 балів).

3 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

3.1 Додаткові бали додаються до суми балів, набраних здобувачем вищої освіти за поточну навчальну діяльність (для дисциплін, підсумковою формою контролю для яких є залік), або до підсумкової оцінки з дисципліни, підсумковою формою контролю для якої є екзамен.

3.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;

- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

3.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

4 Результат навчання оцінюється (*обрати потрібне*):

- за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) згідно з таблицею 2;
 - за 100-бальною шкалою (для диференційованого заліку) згідно з таблицею 3.
- Підсумкова оцінка разом з додатковими балами не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 2 – Шкала переведення балів у національну систему оцінювання

За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
від 60 балів до 100 балів	зараховано
менше 60 балів	незараховано

Таблиця 3 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЕКТС	
			Оцінка	Критерії
	екзамен	залік		
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80-89	Добре	Зараховано	B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
	екзамен	залік	Оцінка	Критерії
75-79	Задовільно		C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками
67-74			D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60-66			E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0-34	Неприйнятно		F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Політика курсу:

- курс передбачає роботу в колективі, середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- освоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій і практичних занять, а також самостійну роботу;

- самостійна робота передбачає вивчення окремих тем навчальної дисципліни, які винесені відповідно до програми на самостійне опрацювання, або ж були розглянуті стисло;
- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;
- якщо здобувач вищої освіти відсутній на заняттях з поважної причини, він презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача;
- під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, викладених у таких документах: «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_dobroch_1.pdf), «Академічна доброчесність. Перевірка тексту академічних, наукових та кваліфікаційних робіт на плагіат» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_85_1_01.pdf), «Морально-етичний кодекс учасників освітнього процесу ХНАДУ» (https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_01_MEK_1.pdf).
- у разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі;
- списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Рекомендована література: (література не пізніше 10 років, окрім 1 фундаментального класичного підручника або монографії)

1. Бондаренко В.В. Основи педагогіки та психології вищої школи: Навч. посібник. – Харків: ХНАДУ, 2020. – 206 с.
2. Бондаренко В.В. Психологія управління: Підручник. – Харків: ХНАДУ, 2020. – 424 с.
3. Бондаренко В.В., Ланських М.В. Сучасні педагогічні технології як об'єктивна потреба: Навчально-методичний посібник. – Харків: ХНАДУ, 2011. – 146 с.
4. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психологічний розвиток особистості. – К., 2019.
5. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки: Навч. посібник. – К., 2011.
6. Мясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посібник. – К., 2008.
7. Основи психології /За ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К., 2002.
8. Педагогічна майстерність: Підручник/І.А.Зязюн, Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін.; За ред. І.А.Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища школа, 2004.
9. Психологія/ За ред. Ю.Л.Трофімова. – К., 2001.
10. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., РОМАНОВСЬКИЙ О.Г, БОНДАРЕНКО В.В. та ін. Основи педагогіки вищої школи Навчальний посібник. – Харків: НТУ «ХПІ», 2005. – 600 с.
11. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія: Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. – К., 2004.

Додаткові джерела:

1. Бех І.Д. Виховання особистості. – К., 2003.
2. Головаха Е.І., Пашина Н.В. Психологія людського взаєморозуміння. – К., 1989.
3. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії. – К.: МАУП, 2000. 312 с.
4. Кудін В.О. Освіта в інформаційному суспільстві. К., 1998. – 152 с.
5. Освітні технології: Навч.-метод. посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. Ред. О.М. Пехоти. – Київ: А.С.К., 2001. – 256 с.

Інформаційні ресурси:

1. Професійно-технічна освіта. 2015. URL: <http://proftekhosvita.org.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. 2015. URL: www.mon.gov.ua.
3. Офіційний сайт Харківського національного автомобільно-дорожнього університету 2015. URL: khadi.kharkov.ua

Розробник (розробники)

силабусу навчальної дисципліни

підпис

Володимир БОНДАРЕНКО

ПІБ

Завідувач кафедри

підпис

Володимир БОНДАРЕНКО

ПІБ